

[illegible]

والذين آمنوا
الذين
 يقيمون
الصلاَة
ويؤتون
الزكاة “Sizin dostunuz ancak Allâh, Onun elçisi, namazını dosdoğru kılan, zekatını veren mümin kimselerdir...”
buyurulmaktadır (Maide 5/55). Buna karşılık Kur'ân’da müşriklerin vasıflarından birinin, zekat vermemek olduğu haber verilmektedir. وويل
للمشركين.
الذين لا
يؤتون الزكاة
وهم بالآخرة
هم كافرو “Yazıklar olsun o müşriklere ki, onlar zekat vermezler ve ahireti de inkar ederler.” (Fussilet 41/6-7).
Zekat, geçici olan malı, kalıcı yapmanın en güzel yoludur. Kişinin dünyada elde ettiği malların tamamı, ya harcanıp yok olacak veya mirasçılarına kalacaktır. Yalnız, Allâh yolunda harcadıkları zayi olmayacak; bu dünyada kalmayıp ebedî olacaktır.
Nitekim Sevgili Peygamberimiz, يقول
ابن آدم مالي
مالي (قال,) وهل
لك من مالك إلا
ما أكلت
فأفنيت، أو
لبست فأبليت،
أو تصدقت
فأمضيت “İnsanoğlu ‘malım, malım’ der durur. Halbuki senin malın; sadece yiyip tükettiğin veya giyip eskittiğin, ya da sadaka olarak verip kalıcı yaptığındır” buyurmuştur.[\[4\]](#) Bu sebeple
Kur'ân’da, آمنوا
بالله ورسوله
وأنفقوا مما
جعلكم
مستخلفين فيه
فالذين آمنوا
منكم وأنفقوا
لهم أجر كبير
“Allâh’a ve Resulüne iman edin ve sizi üzerinde tasarrufa yetkili kıldığı maldan, Allâh yolunda harcayın. İçinizden iman edip de Allâh yolunda harcayanlar var ya onlar için büyük bir mükafat vardır”
buyurulmaktadır (Hadîd 57/7). Hz. Peygamber, muhtaçlara yardım etmenin mükafatının büyükliüğünü haber verdiği bir hadislerinde,
ما تصدق أحد
بصدقة من طيب،
ولا يقبل
اللَّه إلا
الطيب، إلا
أخذها الرحمن

بيمينه وإن
كانت تمرة.
فتربوا في كف
الرحمن حتى
تكون أعظم من
الجبل.
ويربيها له
كما يربي
أحدكم فلوه أو
فصيله “Bir kişi temiz (helal) olan malından sadaka
verirse -Allah sadece temizi kabul eder- bir tek hurma bile olsa Rahman onu sağ eline alır ve sizin
bir buzağıyı veya tayı büyüttüğünüz gibi onu, dağdan daha
büyük oluncaya kadar büyütür” buyurmaktadır. [5] Başka bir
hadisinde de, fakirlere yardım elini uzatmanın Allâh’n rızasına vesile olacağını haber
vererek, إِن
الصدقَةَ
لتطفيء غضب
الرب وتدفع
ميتَةَ السوء
“Sadaka Rabbin öfkesini söndürür ve kötü
ölümü bertaraf eder” buyurmuştur[6]. Zekatın Ahlaki Yönü
Zekatın ibadet manasının yanında, yüce insanî hedefleri, üstün
ahlâkî değerleri ve iktisadî gayeleri vardır. Kur'ân-ı Kerim’de
 خذ من
أموالهم صدقة
تطهرهم و
تزكيهم بها و
صل عليهم إن
صلاتك سكن لهم
والله سميع
عليم “Onların mallarından, kendilerini temizleyeceğin, arıtıp
yücelteceğin bir sadaka al ve onlar için dua et; çünkü senin duan
onlara huzur verir. Allah işitendir, bilendir” buyrulmaktadır (Tevbe, 9/103). Ayette
geçen temizliğin, bireysel arınma, toplumsal arınma ve malın temizlenmesi şeklinde
üç boyutu vardır. Zekat kişinin, cimrilik, bencilik gibi kötü huylardan
arınmasına vesile olur. Cimrilik, kişinin sahip olduklarından yalnız kendisi yararlanıp başkalarına
hiç kaptırmama duygusudur. Kişi bu duygunun esiri olması halinde, yalnız kendini
düşünür, bütün değerlerini bu duygulara kurban edebilir. Cimrilikle
hırsın birleşmesi ise büyük bir felakettir. Sevgili Peygamberimiz,
إياكم
والشحَّ؛
فإِنما هلك من
كان قبلكم
بالشح: أمرهم
بالبخل
فبخلوا،
وأمرهم
بالقطيعة

[illegible]

sağlanması; toplumu oluşturan bireyler arasında gerilime yol açabilecek etkenlerin giderilmesi gerekir. Bir toplumda zengin ve fakirlerin bulunması doğal olmakla birlikte, bunların birbirlerinin haklarını gözetmemesi ve bu durumun toplumda gerilim ve gerginlik sebebi olması doğal kabul edilemez. Bunun için, zengin ile fakir arasındaki ekonomik düzey farkının giderilmesine, ayrıca gerilimin alınarak, kutuplaşma ve şiddetli şiddetli oluşmasının engellenmesi gerekir. Bu noktada zekatın son derece etkili olacağı açıktır. Ancak ihtiyaçları içinde kıvranan fakirin, ekonomik düzeyi yüksek kişileri, kendi derd ve sıkıntılarıyla ilgilenmeden refah içinde, zevk ve eğlenceyle hayatlarını geçirdiklerini görmesi, onları kıskanmasına yol açabilir. Bunun daha ileri boyutları ise, kin ve şiddetli şiddetli kadar uzanabilir. Bu sebeple İslam dini, servetin toplumun bir kesiminin elinde dolaşan bir saltanat olmasını istememektedir. Haşır suresinde 1605; 1575; 1571; 1601; 1575; 1569; 1575; 1604; 1604; 1607; 1593; 1604; 1614; 1609; 1585; 1587; 1608; 1604; 1607; 1605; 1606; 1571; 1607; 1604; 1616; 1575; 1604; 1602; 1585; 1609; 1601; 1604; 1604; 1607; 1608; 1604; 1604; 1585; 1587; 1608; 1604; 1616; 1608; 1604; 1584; 1610; 1575; 1604; 1602; 1585; 1576; 1609; 1608; 1575; 1604; 1610; 1578; 1575; 1605; 1609; 1608; 1575; 1604; 1605; 1587; 1575; 1603; 1610; 1606; 1608; 1575; 1576; 1606; 1575; 1604; 1587; 1576; 1610; 1604; 1603; 1610; 1604; 1575; 1610; 1603; 1608; 1606; 1583; 1608; 1604; 1577; 1576; 1610; 1606; 1575; 1604; 1571; 1594; 1606; 1610; 1575; 1569; 1605; 1606; 1603; 1605; 1608; 1605; 1575; 1570; 1578; 1575; 1603; 1605; 1575; 1604; 1585; 1587; 1608; 1604; 1601; 1582; 1584; 1608; 1607; 1608; 1605; 1575; 1606; 1607; 1575; 1603; 1605; 1593; 1606; 1607; 1601; 1575; 1606; 1578; 1607; 1608; 1575; 1608; 1575; 1578; 1602; 1608; 1575; 1575; 1604; 1604; 1607; 1573; 1606; 1575; 1604; 1604; 1607; 1588; 1583; 1610; 1583; 1575; 1604; 1593; 1602; 1575; 1576; "Allâh'ın, memleketlerin ahalisinden savaşmaksızın peygamberine kazandırdığı mallar; Allâh'a, peygambere, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. O mallar, ihtiyaçlarınızdan yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet ve gözetil; haline gelmesin diye Allâh'ın bizzatle hükmetmiştir. Peygamber size ne verdiyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin. Allâh'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allâh'ın azabı çoktur" buyrulmaktadır (Haşır 59/7). Bu bağlamda zekat, serveti sadece zenginlerin ellerindeki bir gözetil; olmaktan çıkarıp fakir ve muhtaçların da istifadesine sunmakta; zengin ile fakir arasında bir köprü; oluşturmaktadır. Bizzatle olunca da, İslam'daki sosyal dayanışmada önemli bir rol üstlenmektedir. İhtiyaç sahipleri, fakirler, miskinler, borçlular, yolda kalmışlar zekat vasıtasıyla gözetil; adeta onlara sosyal güvenlik sağlanmaktadır. Bu ise, toplumun fakir kesimini kıskançlık ve kinden korumakta, sermaye dumanlığını ortadan kaldırmaktadır. Zekatın sermaye dumanlığını ortadan kaldıracığına, cimrilik, kıskançlık, kin gibi hastalıkların gideril; olduğuna işaret etmektedir. Bu bakımdan namazın bireysel ahlaki, zekatın ise toplumsal ahlaki geliştirilmeye yönelik olduğu söylenebilir. Diğer taraftan zekat, servetin atıl bekletilmeyip, iktisadî; hayata katılmasını teşvik eder. İslam, servetin toplumun istifadesinden

çekilerek atıl bir hale getirilmesini hoş karşılamaz. Kur'ân-ı Kerim’de,
والَذِين
يكنزون الذهب
والفضةَ ولا
ينفقونها في
سبيل الله
فبشرهم بعذاب
أليم. يوم
يحمى عليها في
نار جهنم
فتكوى بها
جباههم
وجنوبهم
وظهورهم هـذا
ما كنزتم
لأَنفسكم
فذوقوا ما
كنتم تكنزون
“…Altın ve gümüşü biriktirip gizleyerek onları Allâh yolunda
harcamayanları elem dolu bir azapla müjdele. O gün, biriktirdikleri Cehennem ateşinde
kızdırılacak ve alınları, böğürleri, sırtları bunlarla dağlanacak, ‘İşte bu, kendiniz
için biriktirip sakladığınız şeylerdir. Haydi tadın bakalım biriktirip sakladıklarınızı!’
denilecektir.” buyurulmaktadır (Tevbe 9/34-35). Zekat ve Ekonomik Hayat Servetin
iktisadî hayattan çekilip âtıl bekletilmesini hoş görmeyen yüce
dinimiz, zekat vasıtasıyla bunun önüne geçmek, en azından bunun bir miktarıyla
toplumu yararlandırmak istemiştir. Elde atıl tutulup yatırıma yönlendirilmeyen sermaye yıldan
yıla zekat sebebiyle eriyecektir. Nitekim hadis kaynaklarımızda yer alan bir haber buna şöyle
işaret etmektedir: اتجروا في
أموال
اليتامي لا
تأكلها
الزكاة “Yetimlerin mallarıyla ticaret yapınız ki,
zekat onların malını yeyip bitirmesin”[12]. Bu nedenle, her yıl servetinin % 2,5 unu vermek
zorunda olan zengin, malının eriyip yok olmasını engellemek için onu atıl olarak
bekletmeyecek, iktisadi hayata katılacak ve servetini işletecektir. Bu da ekonomik hayata canlılık
getirecek, toplumun refahına katkıda bulunacaktır. Zekat, kişilerin ve toplumun arınmasını
sağladığı gibi, malın başkalarının hakkından temizlenmesini de sağlar. Kur'ân-ı
Kerim’de zenginin malında fakirin hakkının bulunduğu bildirilmekte,
وفى اموالهم
حق للسائل
والمحروم “(Zenginlerin)
mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı) mahrum olanlar için bir hak vardır”
buyurulmaktadır (Zâriyât 51/19). Fakirler için ayrılan bu hakkın, malda
kalması onu kirletmektedir. Zenginin malındaki fakirin ve ihtiyaç sahiplerinin bu hakkı
ayrılıp verilmedikçe mal temizlenmiş olmaz. Zekat malı başkasının hakkından temizlediği
için onu bereketlendirir. Buna karşılık zekatının verilmemesi halinde, bereketi kaçar.
Hz. Peygamber, bir hadislerinde, buna işaret ederek; ما من
يوم يصبح

العباد فيه،
إلا ملكان
ينزلان.. فيقول
أحدهما
اللهمأعط
منفقا خلفا..
ويقول الآخر
اللهمأعط
ممسكا تلفا “Her sabah iki
melek yeryüzüne iner ve biri ‘Allah’ım, Senin yolunda harcayana,
harcadığının yerine yenilerini ver!’, diğeri ise, ‘Allah’ım, cimrilik yapıp
vermeyenlerin mallarını telef et’ diye dua eder” buyurmuştur[13].
Kur'ân’da zekatın fakir ve muhtaçların bir hakkı olarak belirtilmesinin
sonuçlarından biri de, zekat alanın rencide edilmesini, verenin de bundan dolayı
övünme ve başa kakmasını engellemektir. Esasen Kur'ân, başa kakmanın
yapılan hayrın boşa gitmesine sebep olacağını haber vermekte, güzel bir söz ve
bağışlamanın, peşinden gönül kıran bir sadakadan daha hayırlı olduğunu bildirmektedir
[14]. Zengin malındaki bu hakkın ayrılıp sahiplerine verilmemesi, o malı manen kirlettiği gibi
Allâ'h’ın gazabını da o mal üzerine çeker. Nitekim Kur'ân-ı
Kerim’de, ومنهم من
عاهد اللّه
لئن آتانا من
فضله لنصدقن
ولنكونن من
الصالحين..
فَلَما آتاهم
من فضله بخلوا
به وتولوا وهم
معرضون..
فأعقبهم
نفاقا في
قلوبهم إلى
يوم يلقونه
بما أخلفوا
الله ما وعدوه
وبما كانوا
يكذبون.. “İçlerinden, ‘Eğer
Allâ'h bize İütuf ve kereminden verirse mutlaka bol bol sadaka veririz ve mutlaka
sâlihlerden oluruz’ diye Allâ'h’a söz verenler de vardır. Fakat
Allâ'h İütuf ve kereminden onlara verince, cimrilik ettiler ve yüz çevirerek
dönüp gittiler. Allâ'h’a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan
söyledikleri için O da kalplerine, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar
(sürecek) bir nifak soktu” buyurulmaktadır (Tevbe 9/75-77). Peygamber Efendimiz de,
zekatı verilmeyen malın, ahirette kişinin aleyhine olacağına işaret ederek; من
آتاه الله
مالا، فلم يؤد
زكاته، مثل له
يوم القيامة

شجاعا أقرع،
له زبيبتان،
يطوفه يوم
القيامة، ثم
يأخذ
بلهزميه،
يعني شدقيه،
ثم يقول: أنا
مالك، أنا
كنزك: “Allâh bir kimseye bir mal verir de bu kişi zekatını
vermezse kıyamet gününde o mal onun önüne, gözlerinin
üstü noktalı, zehirin fazla oluşundan dolayı tüysüz, son derece
korkunç, yaşlı bir erkek yılan olarak çkarılır. Bu yılan o kimsenin boynuna dolanır,
avutlarından yakalar, sonra adama ‘ben senin malınım, ben senin hazinenim’ der
” buyurur[15] ve şu ayeti okur: ولا
يحسبن الذين
يبخلون بما
آتاهم الله من
فضله هو خيرا
لهم بل هو شر
لهم سيطوقون
ما بخلوا بِه
يوم القيامة
ولله ميراث
السماوات
والأرضِ
والله بما
تعملون خبير
“Allâh’ın kendilerine lütfundan verdiği nimetlerde cimrilik edenler, bunun
kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Hayır! O kendileri için bir şerdir. Cimrilik
ettikleri şey de kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır…” (Âl-i
İmrân 3/180). Hz. Peygamber, zekatını vermeyenlerin ahiretteki cezası ile ilgili olarak;
ما من صاحب ذهب
ولا فضة، لا
يؤدي منها
حقها، إلا إذا
كان يوم
القيامة،
صفحت له صفائح
من نار، فأحمي
عليها في نار
جهنم: فيكوى
بها جنبه
وجبينه وظهره:
كلما بردت
أعيدت له: في
يوم كان
مقداره خمسين

ألف سنة. حتى
يقضى بين
العباد. فيرى
سبيله. إما إلى
الجنة وإما
إلى النار “Altını,
gümüşü olup da fakirin hakkını vermeyen kişinin bu biriktirdiği mal, kıyamet
günü Cehennemde toplanır ve kızdırılarak, yanı, alını ve sırtı dağlanır.
Soğudukça tekrar kızdırılır. Bu, elli bin yıl sürecek uzun kıyamet gününde
bütün insanların hesabı görülüp, gideceği yer belli oluncaya kadar
devam eder” buyurur. [\[16\]](#) Yâ Rasûlallah, sığırı, davarı olanın durumu nasıl
olacak? diye sorulunca, ولا صاحب
بقر ولا غنم
لا يؤدي منها
حقها. إلا إذا
كان يوم
القيامة بطح
لها بقاع قرقر. لا يفقد منها
شيئا. ليس فيها
عقصاء ولا
جلحاء ولا
عضباء تنطحه
بقرونها
وتطؤه
بأظلافها. كلما مر عليه
أولدها رد
عليه أخراها. في يوم كان
مقداره خمسين
ألف سنة. حتى
يقضى بين
العباد. فيرى
سبيله إما إلى
الجنة وإما
إلى النار “Sığırı, davarı olup da
fakirin hakkını vermeyen kişi, kıyamet gününde, geniş ve düz bir alana konulur,
zekatını vermediği hayvanlar boynuzlarında bir kıvrıklık ve kırıklık olmaksızın her şeyi tam olarak
gelir ve sahiplerini boynuzlarıyla süser, tırnaklarıyla çiğnerler. Biri geçtiğinde
diğeri gelir. Bu, elli bin yıl sürecek uzun kıyamet gününde bütün
insanların hesabı görülüp, Cennete mi Cehenneme mi gideceği belli oluncaya
kadar devam eder” buyurur. [\[17\]](#) Zekat toplumsal bir ibadet olduğundan bunun yerine
getirilmemesi Allah'ın öfkesini çettiği için, bu günahın karşılığı sadece
ahirette değil dünyada da verilecektir. Zekatı verilmeyen malın bereketi olmaz. Zekatla
Mükellef Olma Şartları Bir kişinin zekât vermekle mükellef olması için
Müslüman, akıllı, ergenlik çağına erişmiş ve hür olması; borcundan ve
temel ihtiyaçlarından fazla nisâp miktarı mala sahip olması gerekir. Buna göre,

akıllı olmayan ve buluş ¸ağına erişmemiş olan kişiler, dinen mükellef olmadıklarından zekat ile sorumlu değillerdir. Zekata Tabi Mallar ve Şartları Zekâta tabî mallar Kur’ân-ı Kerim’de, altın ve gümüş,[18] toprak mahsulleri,[19] elde edilen kazan¸lar, madenler ve benzeri yer altı servetleri[20] ve diğer mallar[21] şeklinde belirlenmiştir. Ancak diğer yükümlülüklerde olduğu gibi, zekatta da mükellefin durumu göz önünde bulundurulurken, makul ve taşınabilir bir sorumluluk yüklendiği i¸in, bu malların, temel ihtiya¸larından fazla ve nisap miktarı olması gerekir. Kişinin normal bir şekilde yaşamayı i¸in zarûrî olan temel ihtiya¸ları karşılayacak kadar mal, refah ve zenginlik meydana getirmez. Bu nedenle zekata tabi değildir. Nitekim Yüce Allâh, ويسألونكماذاينفقونقلالعفوكذلكيبيناللهلكمالآياتلعلكمتتفكرون“Neyi infak edeceklerini sana soruyorlar, de ki, fazlayı, artanı...” buyurmaktadır (Bakara 2/219). Zekattan muaf tutulan temel ihtiya¸lar (Havaic-i Asliye); insanın kendisinin ve bakmakla yükümlülükte bulunduğu kişilerin hayatını sağlıklı ve güvenli bir şekilde devam ettirebilmesi i¸in vazge¸ilmez olan şeylerdir. Genel olarak, barınma, ulaşım, ev eşyası, gıda, giysi, sanat ve mesleğe ait alet ve makineler, ilim i¸in edinilen kitaplar, sağlık giderleri, elektrik, su, telefon gibi cari harcamalar ve benzeri şeyler, temel ihtiya¸i i¸erisinde değerlendirilir. Esasen asli ihtiya¸lar, zaman, muhit ve durumun değişmesiyle değişir ve gelişir. Bu konuda, zekat mükellefinin temel ihtiya¸larına itibar edilir. Bu ihtiya¸ları karşılamak i¸in ayrılan para da, temel ihtiya¸ kapsamında değerlendirildiğinden, bu paralar zekata tabi değildir. Ancak barınma, işyeri ve ulaşım gibi temel ihtiya¸ları karşılamak i¸in gerek duyulan menkul veya gayrimenkulların mülikiyetine sahip olmak zorunlu değildir. Çünkü bu ihtiya¸lar, kira, iare veya başka bir yolla da karşılanabilir. Bu nedenle ev, araba, dükkan gibi menkul veya gayri menkulleri satın almak üzere biriktirilen paranın, bu şeyleri almak i¸in kanalize edilmediği sürece zekatının verilmesi gerekir; buna karşılık sözlüyada yazılı taahhüde girilmiş ve başka bir şekilde bu ihtiya¸lar i¸in kanalize edilmiş ise zekattan muaftır. Nisap ise, zekât, sadaka-i fıtır gibi ibadetlerle mükellef olmak i¸in konulan asgarî zenginlik öl¸üsüdür. Bu öl¸ü, Hz. Peygamber tarafından, o dönem İslâm toplumunun ortalama hayat standardı göz önünde bulundurulurken belirlenmiştir. Hadislerde belirlenen nisap miktarları; 561 gr. Gümüş; 80,18 gr. altın; 40 koyun veya ke¸i, 30 sığır, 5 deve; 650 kg. tahıl şeklinde sıralanabilir. Alacaklar da kişinin mal varlığından olduğu i¸in, geri ödeneceği kesin olan alacakların, her yıl zekatının ödenmesi gerekir. Buna rağmen zekatı verilmemişse, tahsil edildikten sonra, ge¸miş yıllara ait zekatları da ödenmelidir. Ancak inkar edilen veya geri alınma ihtimali olmayan alacakların her yıl zekatının verilmesi gerekmez. Şayet böyle bir alacak daha sonra ödenirse, alacaklı bu tarihten itibaren zekat mükellefi olur; ge¸miş yıllar i¸in zekat ödemez. Zekat Oranları Genel olarak malların zekâtı kırkta bir oranındadır. Ancak tarım ürünlerinde masraflı olup olmamasına göre yirmide bir veya onda bir oranındadır. Hayvanlarda ise öz el olarak hayvanın cinsine göre ayrı ayrı belirlenmiştir. Yüce Allâh, وهوالذيأنشأجناتمعروشاتوغير

معروشات
والنخل
والزرع
مختلفا أكله
والزيتون
والرمان
متشابها وغير
متشابه كلوا
من ثمره إذا
أثمر وآتوا
حقه يوم حصاده
ولا تسرفوا
إنه لا يحب
المسرفين “O, çardaklı,
çardaksız olarak bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurmalıkları
ve ekinleri, zeytini ve narı birbirine benzer ve birbirinden farklı biçimde yaratandır. Bunlar
meyve verince meyvelerinden yiyin. Hasat günü de hakkını (öşrünü)
verin, fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez” buyurmaktadır
(En'am 6/141). Bu ayetler, topraktan elde edilen her türlü ürünün
zekatının verilmesi gerektiğini hükme bağlamaktadır. Buna göre toprak mahsullerinin
zekatının hesaplamasında, elde edilen hasılatın, sulama dışındaki ilaç, gübre, mazot
gibi ürün için yapılan günümüz tarım şartlarının getirmiş olduğu
ekstra masraflar çıkarılır. Geriye kalan ürün 650 kg.’dan fazla ise,
tabiî yollarla sulanan arazîden elde edilen üründe 1/10; kova, tulumba, su
motoru vb. usullerle masraf veya emekle sulanan arazîden elde edilen üründe ise
1/20 oranında zekat verilir. Zekat Vermenin Zamanı Ve Şekli Zekatın, farz olduğu andan itibaren
verilmesi gerekir. Zekat vermenin belli bir ayı olmadığı gibi, Ramazanı beklemeye de gerek yoktur.
Ancak, zekat vermekle yükümlü olanların, yükümlü oldukları
andan itibaren en kısa zamanda zekatlarını vermeleri uygun olur. Nitekim Kur'ân’da,
وأنفقوا من ما
رزقناكم من
قبل أن يأتي
أحد.كم الموت
فيقول رب لولا
أخرتني إلى
أجل قريب
فأصدق وأكن من
الصالحين “Herhangi birinize
ölüm gelip de, ‘Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka
verip iyilerden olsam!’ demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden
Allâh yolunda harcayın” buyurulmaktadır (Münâfikûn 63/10). Ayrıca
ibadetlerin hemen yerine getirilmesi, İslâm’da genel bir prensip ve tavsiye edilen bir
hususdur. Çünkü yüce Allâh,
فاستبقوا
الخيرات “hayırlı işlerde
yarışınız” buyurmaktadır (Bakara 2/148). Zekatın, kişinin kendinin beğenmediği veya
eskiyip atılacak hale gelen eşyadan olmaması; kendisinin beğendiği, hoşlandığı şeylerden olması
gerekir. Nitekim Kur'ân’da; يا أيها

الذين آمنوا
أنفقوا من
طيبات ما
كسبتم ومما
أخرجنا لكم من
الارض ولا
تيمموا
الخبيث منه
تنفقون ولستم
بآخذيه الا أن
تغمضوا فيه
واعلموا أن
الله غني حميد
“Ey İman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için
çıkardıklarımızdan Allâh yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı
olmayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki, Allâh zengindir,
övülmeye layık olandır” (Bakara, 2/267). لن
تنالوا
البرحتي
تنفقوا مما
تحبون... “Sevdiğiniz şeylerden Allâh yolunda
harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz” buyurulmaktadır (Al-i İmran 3/92). Zekatın
Sarf Yerleri Zekatın kimlere verilebileceği Kur'ân-ı Kerim'in şu âyetinde bildirilmiştir:
إنما الصدقات
للفقراء
والمساكين
والعاملين
عليها
والمؤلفة
قلوبهم وفي
الرقاب
والغارمين
وفي سبيل الله
وابنِ السبيل
فريضة من الله
والله عليم
حكيم “Sadakalar (zekatlar), Allâh’tan bir farz
olarak ancak fakirler, düşkünler, zekat toplayan memurlar, kalpleri İslâm’a
ısrındırılacak olanlarla (özgürlüğe kavuşturulacak) köleler, borçlular,
Allâh yolunda cihad edenler ve yolda kalmış yolcular içindir. Allâh hakkıyla
bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir” buyurulmaktadır (Tevbe, 9/60). Zekatın, bu
ayette sayılanlar dışında kalan kişi ve kuruluşlara verilmesi caiz değildir. Ancak aldıkları zekat ve
fitreleri bir fonda toplayıp bunu, âyette belirtilen yerlere sarf ettikleri bilinen ve kendilerine her
bakımdan güvenilen kimseler eliyle yönetilen dernek, kurum ve yardımlaşma fonlarına
zekat ve fitre verilmesinde dinen bir sakınca yoktur. Ayrıca, zekat alma şartlarını taşısa bile; a) ana,
baba, büyük ana ve büyük babalara, b) Oğul, oğlun çocukları, kız,
kızın çocukları ve bunlardan doğan çocuklara, c) Müslüman olmayanlara
zekat verilmez, d) karı-koca da birbirlerine zekat veremez. Kısaca ifade etmek gerekirse, zekat

ibadeti, İslamın temel şartlarından biridir. Kuran ve sünnette bu ibadete özel bir önem atfedilmiş, ve namazla birlikte sıklıkla gündeme getirilmiştir. Zekat ahlaki ve sosyal yönü de ön plana çıkan bir ibadettir. Toplum bireyleri arasında ekonomik farklılıkların uçuruma dönüşmesini önleyen bir yapıya sahiptir. İnsanın bencillik, cimrilik, aşırı mal hırsı gibi olumsuz yanlarını törpüler.

[1] Bu bölüm Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Dr. İbrahim PAÇACI tarafından hazırlanmıştır. [2] bk. 110; Hac, 22/78; Nur, 24/56; Mücadele, 58/13; Müzzemmil, 73/2. [3] Buhârî, İman, 1. I, 8; Müslim, İman, 19-22. I, 45. [4] Tirmizi, Tefsiru'l-Kur'an, 89. V, 447. [5] Müslim, Zekat, 63. I, 702; İbn Mâce, Zekât, 28. I, 590. [6] Tirmizi, Zekat 28. III, 52. [7] Ebû Dâvûd, Zekat, 46. II, 324. [8] Müslim, Birr, 56. III, 1996. [9] Nesâî, Cihad, 8, VI, 14. [10] Nesâî, İstiâze, 27, VIII, 267. [11] Taberânî, Mu’cemu’l-Kebir, “خ” harfi, IV, 188. [12] Muvatta’, Zekat, 6, 12, I, 251. [13] Müslim, Zekat, 57. I, 700. [14] Bakara 2/263-264. [15] Buhârî, Zekât, 3, II, 111. [16] Müslim, Zekat, 24. I, 680. [17] Müslim, Zekât, 6, 24. I, 681. [18] Tevbe 9/34. [19] En’am 6/141. [20] Bakara 2/267. [21] Tevbe 9/103; Zâriyât 51/19.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)